

Informacja w sprawie ustawy z dnia 9 października 2025 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw

Celem ustawy jest usprawnienie obiegu spraw, ograniczenie nadmiernej liczby decyzji administracyjnych oraz dostosowanie procedur do realnych potrzeb uczestników procesu ochrony zabytków.

Ustawa wprowadza zmiany w procedurach ochrony zabytków, w szczególności dotyczące usuwania drzew i krzewów z terenów wpisanych do rejestru zabytków oraz uproszczenia wybranych postępowań poprzez wprowadzenie procedury zgłoszenia zakończonej milczącą zgodą. Regulacje te mają na celu zmniejszenie obciążeń administracyjnych po stronie wojewódzkich konserwatorów zabytków oraz przyspieszenie postępowań, przy jednoczesnym zachowaniu mechanizmów zabezpieczających ochronę dziedzictwa kulturowego.

W zakresie usuwania drzew i krzewów ustawa rozwiązuje problem dublowania procedur. Dotychczas podmiot planujący usunięcie drzew z terenu będącego zabytkowym parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni był zobowiązany uzyskać dwa odrębne pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków: na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków – gdy usunięcie stanowiło prace konserwatorskie, albo pkt 11 – gdy było to działanie niezwiązane z konserwacją (np. usunięcie drzewa zagrażającego infrastrukturze), a dodatkowo zezwolenie na podstawie art. 83 ustawy o ochronie przyrody. Ustawa przewiduje wydawanie w takich przypadkach jednej, skonsolidowanej decyzji konserwatora, obejmującej wszystkie podstawy prawne usunięcia tych samych drzew i krzewów. Ma to uprościć i przyspieszyć procedurę oraz wyeliminować powielanie czynności administracyjnych.

Drugim filarem nowelizacji jest wprowadzenie instytucji milczącej zgody w odniesieniu do części czynności związanych z zabytkami wpisanymi do rejestru. Ustawodawca przenosi część spraw z rygoru uzyskania decyzji administracyjnej do procedury zgłoszenia, której niewzwanie sprzeciwu przez organ w terminie 60 dni będzie równoznaczne z możliwością przystąpienia do działań. Uzupełnia to mechanizm fakultatywnego wydania przez konserwatora zaświadczenia o braku podstaw do wniesienia sprzeciwu, które pozwala rozpocząć czynności bez oczekiwania do końca terminu. Nowe regulacje obejmują m.in. zgłoszenia zamiaru: wykonywania robót budowlanych w otoczeniu

zabytku, trwałego przeniesienia zabytku ruchomego naruszającego tradycyjny wystrój wnętrza, zmiany przeznaczenia lub sposobu korzystania z zabytku, umieszczania urządzeń technicznych lub reklam na zabytku oraz innych działań mogących prowadzić do naruszenia substancji albo zmiany jego wyglądu (z wyjątkiem usuwania drzew i krzewów poza obszarami zaprojektowanej zieleni). W przypadku braków formalnych konserwator będzie mógł wezwać do ich uzupełnienia w drodze postanowienia, co wstrzyma bieg terminu na zgłoszenie.

Jednocześnie mimo uproszczeń wojewódzki konserwator zabytków zachowuje pełne prawo do wniesienia sprzeciwu, gdy planowane działania mogłyby prowadzić do uszkodzenia, zniekształcenia lub zniszczenia dziedzictwa kulturowego. Dzięki temu procedura milczącej zgody ma przyspieszać działania techniczne i nieskomplikowane, bez osłabiania ochrony prawnej obiektów o szczególnej wartości historycznej i kulturowej.

Ustawa wejdzie w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem zmian w ustawie z dnia 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2027 r.